

Türkleriň Türküstanda ylyma goşan goşantlary we şu gün

Category: Kitapcy, Pedagogika we edep-terbiýe

написано kitapcy | 22 января, 2025

Türkleriň Türküstanda ylyma goşan goşantlary we şu gün
TÜRKİSTAN'DA TÜRKLERİN BİLİME KATKILARI VE GÜNÜMÜZ

Bir zamanlar biz de millet, hem de nasıl milletmişiz:

Gelmişiz dünyaya milliyet nedir öğretmişiz!

(M. Akif)

İslam Medeniyeti, düşünce üzerine bina edilmiştir. Kur'anî düşünce, tefekkür düzeninin bel kemiğini teşkil etmiştir. Bu düşünce, "Oku!" emriyle başlayarak tefekkürü her türlü faaliyetin merkezine koymuştur. Bu tefekkürün tam merkezinde de Allah düşüncesi vardır.

Varlık felsefesinin, düşüncenin mihverini teşkil ettiği bu düzende, âlem yaratılmıştır. İnsana düşen görev, bu yaratılışı en ince noktalarına varıncaya kadar araştırıp bulmak ve insanların gözlerinin önüne sermek, idraklerine sunmaktır. O zaman, yaratılışın gerçek Fâili tespit edilmiş olacak ve gerekli saygı O'na gösterilecektir.

Okumak, incelemek, araştırmak ve gerçeği idrak etmek, bu suretle "Nereden geldiğini ve nereye gittiğini" bilmek. İşte bütün faaliyetin özü budur.

"Nereden geldiğini bilmek", kâinatın yaratılışının başlangıcından itibaren bu güne ve daha sonrasına ait bilgileri arayıp bulmak ve gerçeği ortaya koymaktır. Yaratılışla ilgili olarak elan mevcut "Big Bang" teorisinin bütün cephelerini araştırmak ve tahkik etmek, inanan kişiye düşen bir görevdir. İşte bu gaye iledir ki, o zamanlar herhangi bir teori mevcut olmasa bile, Müslümanlar, yaratılışın sırrını araştırmaya girişmişlerdir.

Öncelikle doğru düşünmeyi şiar haline getirmişler ve bunun için gerekli kuralları ihtiva eden Mantık ilmini gelişt-

tirmişlerdir. Daha sonra bu doğru düşüncenin sayı itibariyle ifadesi demek olan Matematiği en olgun hale getirmişlerdir. Sırası gelince de Tabiat Bilimlerini teker teker gözleyip, inceleyip, araştırıp varlığın var oluşunu ortaya koymaya çalışmışlardır. Fiziki bilgilerin yanında sosyolojik, psikolojik ve tarihi bilgiler yer almıştır.

Bu araştırma ve incelemeler, İslam Medeniyeti adı verilen bir medeniyeti ortaya çıkarmıştır. Öyle ki, 9.10.11 ve 12. asırlar, Müslümanlar için, Altın Çağlar olmuşlardır. Bu çağların başında ilmi kitapların mevcut olduğu bütün dillerden yapılan tercümeler yapılmıştır. Bunun için kurulan Beytü'l-Hikme de, Sabit b. Kura, İshak b. Huneyn ve oğlu Huneyn b. İshak büyük mütercimler olarak görev yapmışlardır.

Bu büyük medeniyetin ortaya çıkmasında, Türklerin katkıları pek büyük olmuştur. İslam Medeniyetini vücuda getiren âlimlerin yüzde elliden fazlası Türk'tür. Onlar, Kur'an-ı Kerim'in "Oku " emrine uygun olarak faaliyet gösteren kişilerdi. Okuyup araştıran ve öğrenen bilginler olarak Bilim Tarihine geçtiler.

Okumak, araştırmak ve incelemek, bir zihniyet meselesidir. Bu zihniyet, Türk insanından alınmış veya insanımız onu kaybetmiştir. Türk insanı sözü edilen okuma, inceleme ve araştırma zihniyetini yeniden kazanmak mecburiyetindedir. Artık taklitçilikten kurtulmalı, kendi kültürüne sahip olmalı, adıyla sanıyla Türk ve Müslüman olmalıdır. Müslümanlığın dışında başka bir hüviyet yoktur. Mamafih Türk milleti kadar İslam'a hizmet etmiş başka bir millet de yoktur.

Türkler, İslam Dininin, bütün âleme yerleştirmek istediği, "eşitlik, hürriyet, adâlet" mefhumlarının uygulanmasını göstermiş müstesna bir millettir. Gazneliler, Karahanlılar, Selçuklular ve Osmanlılar, bu hususun en belirgin misalleridir. Tabii bu eşsiz örneklik, Kur'an-ı Kerim'e tam itaate mümkün olmuştur. Şimdi M. Akif'in mısralarıyla yukarıda verdiğimiz millet olma niteliğini ortaya koyan büyük ilim adamlarından bazılarını zikrederek peygamberi şuurun nelere kâdir olduğunu göstermeye çalışalım.

Büyük Müslüman Türk bilgini Mehmet b. Musa el-Harezmi

(780-850) ilk cebir kitabını yazan ve batıya cebir öğreten kişidir. Adı algoritmaya isim olurken, rakamları Avrupa'ya öğreten kişi olarak tanınır. Harezmi, ilk defa, birinci ve ikinci dereceden denklemleri analitik metotla, bir bilinmeyenli denklemleri de cebirsel ve geometrik metotlarla çözmenin kural ve yöntemlerini tespit etmiş bilginidir. Matematikte ilk kez sıfır rakamını kullanan Harezmi, cebir bilimini metodik ve sistematik olarak ortaya koymuş, kendisinden önceki cebire ait konulan, yine ilk kez cebir adıyla sistemleştirmiştir.

Matematik, Astronomi ve Coğrafya sahasında çok sayıda eser yazan Harezmi, yeryüzünün çapına ait hesaplarını Kitâbu Sûreti'l-Arz adlı eserinde toplamıştır. Harezmi, Batlamyus'un astronomik cetvellerini de düzeltmiştir. Zîcü'l-Harezmi adlı eserinde, güneş ve ay tutulmasına dair incelemelerini toplayan Harezmi, Astronomi için gerekli olan trigonometriye ait bilgi ve cetvellerini de vermiştir. Harezminin Matematikle ilgili en mühim eseri Kitab fî'l-Hisab'dır.

Bir başka Müslüman Türk bilgini İbn Heysem: Aritmetik, geometri ve fizikte üstat bu zat, göz ve görme hususunda çok büyük bilgiler vermiş ve karanlık odayı bulmuştur.

Hazar Denizi'nin güney kıyılarında bulunan Cil'de doğan İbn Türk el-Cili, hesap ilminde çok bilgili ve maharet sahibi olan bu zatın, Matematikle ilgili biri Kitâbü'l-Câmic fi'l-hisâb, diğeri Kitâbü'l-Mucâmelât adlı iki eseri mevcuttur. Cebirin sembol kullanmayarak her şeyin sözle ifâde edilmesi şeklini temsil eden "Katışık denklemlerde mantikî zaruretler" adlı makalesi, modern matematikçilerce dikkat çekici bulunmaktadır. Gökbilim (Astronomi), Matematik, Tabiat (doğa bilimleri), Coğrafya ve Tarih alanındaki çalışmalarıyla tanınan, Astronomi üzerine yaptığı en iyi çalışmayı Gazneli Mahmut'un oğlu Mesut'a sunduğu zaman Sultan Mesut'un kendisine bir fil yükü gümüşü hediye etmesine, "Bu armağan beni baştan çıkarır, bilimden uzaklaştırır.'" diyerek hediyeği geri çevirmesiyle meşhur olan Birunî, ayrı bir Türk bilginidir.

Timur İmparatorluğu'nun 4. sultanı Türk Matematikçi ve gökbilimci Uluğ Bey, dünyâ ilim târihinin zamânına kadar

yetiştirdiği en büyük astronomi limidir.

Felsefe, Musiki, Siyaset Felsefesi, Mantık gibi pek çok konuda çok önemli eserler veren Ab Nasr Muhammed el-Farab et-Türki, İslam'ın altın ağı'nda yaşamış ünlü filozof ve bilim adamıdır. Aynı zamanda gökbilimci ve mzisyendir. Yorumları ve incelemeleri sayesinde Ortaçağ İslam aydınları arasında muallim-i sn (ikinci ğretmen) olarak bilinir ve varlık felsefesinin üstatlarından biridir.

Eski ile övünmek, bir şey kazandırmıyor. Verdiğimiz bu misaller, bizim kültürümüzde, bilime katkıda bulundurabilecek esasların bulunduğunu ifade etmek içindir. Türk milleti, yeniden, bilime ilaveler yapabilir. Bunun için daha önce sahip olduğu inanca, ilme ve irfana dönmelidir. İlimsiz iman kuru, imansız ilim de faydasızdır. Gençlik, varlığını, kendisine yeni hamleler kazandıracak temelin üzerine oturtmalıdır.

Bu temel, Kur'an bir anlayışın hkim olduğu yaratılışın sırrını arama gayretinin varlığıyla vücut bulur. Peygamberi değerler, insanlığın aradığı hususlardır. **Batının ilmi var ama irfanı yok.** Onun için lut faaliyetlere kucak açıyor, ahlaken gayri meşru yollarda kendini kaybediyor. Katolikliğin başında bulunan Papa, Vatikan'da eşcinsellik lobisinin bulunduğunu itiraf ediyor. Bizde de, maalesef bazı üniversitelerde, gay kulüplerinin varlığından söz ediliyor. Az bir kesim bile olsa, **adı Ayşe olan bir kız, Ayşe gibi, adı Mustafa olan bir delikanlı Mustafa gibi davranmıyor.** Kendilerince "idol" kabul ettikleri artistler, şarkıcılar, mankenler gibi yaşıyorlar. Buna mukabil inançlı imanlı bir gençlik varsa da etkili olan birinciler.

Artık kendine dönmek, aslına rücu etmek, kişileri gerçek insan yapan Peygamberi değerleri kazanmak gerekiyor vesselam.

Prof. Dr. Hayrani ALTINTAş.

Kaynak: Yesevi Aylık Sevgi Dergisi, Yıl:20 Sayı:235 Temmuz 2013 Pedagogika we edep-terbiye